

ARNE RUTH

İsveç Bir Avrupa Ülkesi mi? Is Sweden a European Country?

130

Arne Ruth
Dagens Nyheter
gazetesi genel
yayın
yönetmeni,
Stockholm'de
oturuyor,
İsveç doğumlu.
Editor-in-Chief of
Dagens Nyheter
lives in
Stockholm,
born in Sweden.

Friedrich Schiller 1796'da yazdığı (Alman Ülkesi) başlıklı yazıda, çok yerinde bir anlatımla, "Almanya mı? Neresi orası? Ben Almanya'yı haritada gösteremiyorum" derken, Avrupa'da Almanca konuşan köklü bir kültürel topluluk bulunduğunu, ama ulusun çok sayıda küçük devlete bölünmüş olduğunu söylemek istiyordu. Ulus-Devlet halindeki bir siyasal yapı mevcut değildi. 1871'de Alman İmparatorluğu kuruluncaya değin Almanya sadece bir *kültürel varlık* halinde mevcuttu. Azıcık bir abartmayla, Schiller'in o sözlerinin tam tersini günümüz İsveç'i için söyleyebiliriz. İsveç'liler ülkelerinin haritadaki yerini göstermekte hiç güçlük çekmezler. Sınırları İsveç'inki kadar istikrarlı ve tarihsel bakımdan meşrulaşmış ulus sayısı çok azdır. Buna rağmen, ülkenin *kültürel* kimliği konusunda belirsizlik işaretleri bulunmaktadır. Nitekim, İsveçli olmanın ne anlama geldiği konusundaki birtakım geleneksel kavramların ne denli geçerli olduğu kuşku götürür.

Her şeyden önce, resmi düzeydeki tarafsızlığına rağmen, İsveç'in batı Dünyası'nın bir parçası olduğu çok sağlam yerleşmiş bir kanıdır. Ülkenin demokratik gelenekleri ve başarılı kapitalist ekonomisi durumun bir kanıtı olarak kabul edilmiştir. Adıgeçen anlayışın bir parçası da Amerika Birleşik Devletleri'nin sosyal, kültürel ve her şeyin ötesinde ekonomik bakımdan model teşkil ettiğiidir. İsveç 20. yüzyıl boyunca ABD'ye Büyük Britanya dışında hemen hemen başka bütün Avrupa ülkelerinden daha güçlü duygu bağlarıyla bağlıdır. Gittikleri ABD'den ülkelerine geri dönerek kendi Amerika deneyimleri ile özgür kiliseleri ve halk hareketlerini yaratan İsveçli göçmenlerde kökenini arayabileceğimiz bu özel ilişki uzun bir zaman için ulusal onurun bir

In *Das deutsche Reich* (The German Realm), an essay written in 1796, Friedrich Schiller asks rhetorically: "Germany? Where is it? I am unable to locate it on the map!" Schiller was referring to the fact that although there was, at that time, a well-established German-speaking cultural community in Europe, the nation itself was divided into a large number of smaller states. The political suprastructure, the Nation-State, was missing. Until the establishment of the German Empire in 1871, Germany existed primarily as a *cultural entity*.

One may claim, with only a slight amount of exaggeration, that the opposite of Schiller's statement might apply to present-day Sweden. Swedes have no difficulty locating their country on the map. Few nations possess as stable and historically legitimized boundaries as Sweden. There is, however, evidence of mounting uncertainty as to the country's identity. How valid are in fact the traditional conceptions of what it means to be Swedish?

First of all, there is the solidly established notion that Sweden, despite her formal neutrality, is part of the Western World. The democratic traditions of the country and her successful capitalist economy have been seen as proof that this is indeed the case. Part of this notion is that the United States is the model: socially, culturally and, above all, economically.

It is true that Sweden has had stronger emotional ties to the United States during the 20th century than almost any other European country, with the possible exception of Great Britain. This "special relationship" – the roots of which may be traced to those emigrants who returned to fertilize the free churches and popular movements with their American experiences – was long a source of national pride. But after the mid-60s, the cultural bonds with the United States have, at least in some quarters, been seen as more of a threat. Sweden has long been wide open to the temptations of American consumer culture; so open, in fact, that this allegiance to the West no longer serves to

ARNE RUTH

131

kaynağını oluşturmuştu. Ama 60'lı yılların ortalarından başlayarak ABD ile bağlar, hiç değilse ülkenin bazı kesimlerinde, daha çok bir tehdit gibi görülür oldu.

İsveç öteden beri Amerikan tüketici kültürünün çekiciliklerine kanmaya bütünüyle yatkın olmuştur, öylesine yatkın olmuştur ki, Batı'ya bu denli özenmesi artık onun geleneksel kimliğinin güçlenmesine değil, tam tersine o kimliğin dağılmasına yol açmaktadır. İsveçli aydınlar İsveç'in kültürel ve sosyal yaşamının "Amerikanlaşması"na toplu halde hayıflanmaktadırlar, Hollywood'dan ve Mc Donald's'dan gelen baştan çıkarıcılıklara İsveç'in karşı koyabilmesinin pek çok Avrupa ülkesinden daha güç olduğu yolunda belli bir karamsarlık gözlenmektedir. Her ne kadar, aydınların bu feryatları kendilerini bol bol hamburger yiyip, Coca Cola içmekten alıkoymuyorsa da ve herkes gibi onlar da Amerikan yaşam tarzlarını benimsiyorlarsa da, bunları, giderek artan vicdan azabıyla yapıyorlar ve onların bu tahminleri İsveç toplumunun daha geniş, daha geniş kesimlerince paylaşılıyor.

Konuya tarihsel açıdan bakarsak, İsveç'in oluşumundaki etkiler arasında hiç kuşkusuz güçlü bir "Doğu" bileşeni de bulunmaktadır. İlk kez bu yüzyılın başlarında ülkenin bağımlılığının o yöne doğru olduğu yolunda sürekli uyarılar yapılmaya başlamıştı. Gerçi o zamandan bu yana, ülkenin Baltık çevresiyle olan kültürel ve siyasal bağları büyük değişmelere uğramıştır, ama paranoyak anti-komünistlerce ortaya atılan İsveç "Ruslaştırılıyor" iddiaları bugün artık tarih tarafından bertaraf edilmiş durumda.

İsveç aynı zamanda bir Kuzey geleneğine ve topluluğuna mensuptur, yalnızca dil, kültür ve tarih bakımından değil, İskandinavya'nın sosyal devletlerinin ve tarihin kimi ortak özellikleri de bu bağı belirler. Kuzey kimliği büyük ölçüde resmi iletişim araçlarında ve kamu kurumlarında sürüyor olmakla birlikte, Kuzey'li insanlar arasında, özellikle onların yaşlı kuşaklarında, Kuzeyli kişisel ve duygusal bağlar çok güçlüdür. İsveç, öte yandan, dünya

reinforce her traditional identity but, on the contrary, lends to make it diffuse. Swedish intellectuals ritually deplore the "Americanization" of Swedish cultural and social life, noting with a certain pessimism that Sweden has found it harder than most other European countries to resist the seductive signals from Hollywood and MacDonald's. Their lamentations do not keep them from consuming hamburgers and Coca Cola however. Like everybody else, they adopt American lifestyles, but they do it with an increasingly bad conscience, and it may well be that their predicament is shared by larger groups in Swedish society. Sweden's formative influences have undoubtedly also contained a strong "Eastern" component, historically speaking. As recently as at the turn of the century, frequent warnings were heard about the country's dependence in that direction. Since that time, however, the cultural and political contacts around the Baltic have undergone drastic changes. The paranoid anti-communists who used to argue that Sweden is "Russified" are now surpassed by history.

Sweden also belongs to a Nordic tradition and community, in which not only language, culture and history, but also the common features of the Scandinavian welfare states and history provide the link. The fact that this Nordic identity is largely maintained through official networks and institutions does not preclude the existence of very strong intra-Nordic personal and emotional ties, especially among the older generation.

In addition, Sweden has also established an identity as a "peaceful small nation", whose view of the world is clothed in terms of morally and universal reason. Solidarity with the Third World and its liberation from colonial dependence has come to be an increasingly important feature of Swedish foreign policy after the Second World War. The role of mediator, which the Swedish government has played in international conflicts, has reinforced this view. Sweden has channelled a significant portion of her national energy into the global arena through the

ARNE RUTH

görüşü ahlak ve evrensel akıl terimleriyle bezenmiş “küçük bir barışçı ulus” kimliği kazanmıştır. Üçüncü Dünya’ya, onun sömürge bağımlılıklarından kurtulmasına karşı gösterilen dayanışma İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana İsveç dış politikasının giderek gelişen politikalarından biridir. Uluslararası anlaşmazlıklarda İsveç hükümetinin oynadığı arabulucu rol de bu bakış açısını güçlendirmiştir. İsveç kendi ulusal enerjisinin oldukça önemli bir bölümünü Dag Hammarskjöld, Alva Myrdal ve Olof Palme gibi uluslararası planda aktif temsilcileri aracılığıyla dünya arenasına kanalize etmiştir.

İsveçli kimliğinin tüm bu bileşenleri zaman içerisinde Kıta Avrupası ile bilinçli bir kontrast içinde gelişti. İsveç yönetici çevreleri, özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra – kuşkuculuğa düşmeden – kıtanın meselelerine belli bir uzaklıktan bakmaya alıştılar. İsveç kıtanın periferisindeki konumunu özenle geliştirdi ve kendi doğru bildiği yoldan gitmesinin daha akıl kârı olduğuna inandı. Bu nedenle, “İsveç Modeli” periferi ülkelerinin kendi öz güçleriyle kalkınabileceklerine dair on yıllardır canlı bir kanıt sayılıyor.

50’li ve 60’lı yıllarda kıta düzeyinde bir Avrupa devletinin oluşturulması çabalarında İsveç toplum modelinin kıtaya ihraç edilmesine rağmen, komünizm ile kapitalizm arasında süren dünya çapındaki mücadelede, İsveç’in bir istisna olarak Orta Yol izlemesi genel çıkarılara uygun görülüyordu, bu politika birçok yabancı ve alışılmadık önlemi de beraberinde getirmişti. Savaş sonrası dönemin önemli bir bölümünde İsveç ile Kıta Avrupa’sı arasında varolan bu ayrışım tek yanlı değil, karşılıklıdır. İkinci Dünya Savaşı sırasında Avrupa’nın çektikleri karşısında İsveç’in pasif bir gözlemci olarak kalması orada zaten eskiden beri varolagelen siyasal ve düşünsel mesafeye bir de duygusal boyut eklemişti. Aynı kapsamda, İsveç Avrupa’dan ayrı kalmışlık duygusunu şu ya da bu şekilde hisseden kendi komşularından da ayrı durmaktaydı. Norveç, Danimarka ve Finlandiya savaştan etkilenirlerken, İsveç bunun dışındaydı.

efforts of internationally active representatives, such as Dag Hammarskjöld, Alva Myrdal and Olof Palme.

All these components of the Swedish identity have developed in conscious contrast to continental Europe. Swedish power elites have – especially after the Second World War – become accustomed to regarding the affairs of the continent with a certain distance, not to say skepticism. Sweden has cultivated her position on the periphery “Swedish Model” was, for several decades, regarded as living proof that it was possible for the periphery to develop a strength of its own.

Despite the exportation of certain features of the Swedish social model during the creation of the continental European welfare state in the 50s and 60s, the universal interest in the Swedish exception to the global battle between communism and capitalism the “Middle Way”, was tinged with a large measure of fascination with what was perceived as foreign and exotic. There is little doubt that the sense of separation between Sweden and continental Europe was mutual during most of the post-war era. Sweden’s role as a passive observer of the suffering of the Second World War lent new emotional impact to the already long-established political and intellectual distance. In this respect, the country was at odds also with her Nordic neighbors, who otherwise have shared the feeling of being separate from Europe in different ways. Norway, Denmark and Finland were affected by the war. Sweden war left alone.

The view of Scandinavia as a world apart has been part of the Central and Southern European tradition for many hundreds of years. European travelers, writing about their continent, usually end their journeys at the level of Hamburg. After that, the “High North” begins, where travel makes arduous demands in terms of time and energy. To the discerning traveler of the 18th and 19th centuries – Goethe, as well as Mary Wollstonecraft – Sweden was a nation beyond the blessing of civilization. “Happy the countries of the moral North”, Lord

ARNE RUTH

133

İskandinavya'nın ayrı bir dünya olduğu görüşü yüzyıllar boyu Orta ve Güney Avrupa'da adeta gelenekseldi. Örneğin kendi kıtalarını tanıyıp, yazmak üzere yola çıkan Avrupalı gezginlerin seyahatleri Hamburg'da sona ererdi. O noktadan sonra artık "Yukarı Kuzey" başlıyordu ve oraya seyahat etmek zaman ve enerji bakımından bir hayli zorluğu gerektiriyordu. 18. ve 19. yüzyılın – Goethe, ya da Mary Wollstonecraft gibi – seçkin seyyahları için İsveç uygarlığın nimetlerinin ötesinde kalıyordu. Lord Byron, "Ne mutlu ahlaklı Kuzey ülkelerine" diye yazmıştı, ama kendisine bir İsveç seyahati önerildiğinde, kimbilir belki de haklı olarak, öneriyi geri çevirmişti. Daha yakın zamanların, tüm kıtayı baştanbaşa kateden seyyahları da İsveç'i seyahat programlarına dahil etmeye, böyle bir geziye önem vermeye pek az yatkınlık gösterdiler.

İsveç'in düşünsel topoğrafyası da Avrupa'nın kültürel peyzajına dahil edilmeye pek layık bulunmadı. İtalyan gazeteci Luigi Barzini Avrupalı karakteri konusunda 70'lerin sonlarında yayınladığı ve daha şimdiden adeta klasikleşmiş sayılan incelemesinde ne İsveç'ten ne de İskandinavya'dan söz eder. Her ne kadar Barzini çalışmasının çıkış noktasını Ortak Pazar'la sınırladığını söylüyorsa da, AT'ye üye Danimarka'yı inceleme kapsamı dışında bırakmıştır. Barzini Topluluğun gelecekteki genişlemesinde içereceği ülkeleri sayarken İsveç'e yer vermemiştir.

"Söz konusu ilk iki ülke, İsviçre ve Avusturya, Avrupa'nın kalbine en yakın duranlardır. İsviçre çok-dilli demokratik bir modeli oluşturuyor, Avusturya eski feodal bir çok-dillilikten geliyor, sırada İspanya, Portekiz ve kısmen Avrupalı Türkiye var, daha sonra da muhtemelen bazı Doğu ülkeleri, birer birer gelecekler ve Topluluk günün birinde Sovyet sınırına dek dayanmış olacak; ve hatta daha sonra, belki de, tıpkı de Gaulle'ün özlediği gibi, Avrupa Urallara dek uzanacak. Zaten coğrafyacıların çoğu da bilimsel otorite olarak ya da keyfi olarak, Uralları Avrupa'nın bittiği ve Asya'nın başladığı sınır olarak kabul ederler."

Byron exclaimed, it is true, but when a journey to Sweden was proposed he declined, and probably with good reason. More contemporary writers, criss-crossing Europe, have not to any appreciable extent altered the low priority of Sweden as a travel destination.

The mental topography of Sweden has all too often been deemed unworthy of the honor of being included in the European cultural landscape. The Italian journalist Luigi Barzini made no mention at all of either the Swedes or the Scandinavians in his already classic study of the European character in the late 70s. Although Barzini took as his point of departure a Europe confined to The Common Market he nevertheless excluded Denmark which is, after all, a member state. Sweden is conspicuously absent from Barzini's Enumeration of those countries which may naturally fall within the scope of a future, wider community:

Switzerland and Austria, to begin with, which are in the very heart of Europe. Switzerland being the polyglot democratic model and Austria formerly the ancient feudal polyglot prototype of it all; Spain, Portugal, partly European Turkey, and possibly later swallow also some countries to the East, one after another, as far as the Soviet border one fine day, and perhaps later, as de Gaulle wished, even as far as the Urals, where most geographers authoritatively, if arbitrarily, affirm Europe ends and Asia begins.

The Soviet Union and Turkey would thus more readily be included in the European perspective than Sweden, Norway and Finland. This conclusion may seem hair-raising, but it follows naturally from the author's premises. Barzini has chosen wine as the symbol of Europe, "the very essence of our continent". How could the cold regions ever be part of a continental family which draws its spiritual and physical nourishment from the noble grape? It is a rebellious product. The best cannot be homogenized and mass produced. It varies from place to place and from year to year. To make it man must submit to ancient unvarying disciplines, trust his instinct, follow nature, preserve the ancient

ARNE RUTH

Görüldüğü gibi, Sovyetler Birliği ve Türkiye, Avrupa'nın geleceğine İsveç, Norveç ve Finlandiya'dan daha fazla yakıştırılmaktadır. Böyle bir çıkarsama insanın tüylerini diken diken edermiş gibi gözükse de, yazarın öncüllerine pek uygun düşmektedir, çünkü Barzini için Avrupa'nın simgesi ve kıtanın kendine en özgü şeyi şaraptır. Soğuk ülkelerin, manevi ve maddi gıdasını soylu üzümünden alan bir Avrupa ailesinin parçası olarak sayılmaları nasıl mümkün olabilir ki?

Şarap seçkin bir üründür. Şarabın en iyisinin çeşitliliğini ortadan kaldırıp onu tek türe indirgemek ve çok yaygın üretimine girişmek mümkün değil. Lezzeti, kalitesi yerden yere ve seneden seneye değişir. Şarap imalatını kolaylaştıracak bilimsel ve elverişli aletler bulunmuş olsa da, şarabın yapımında eski ve değişmeyen usüllere bağlı kalmak zorunludur. Şarap üretmeyen ya da iyi hasat yıllarında azıcık üreten Avrupa ülkeleri, Almanlar, Hollandalılar, İskandinavlar, İrlandalılar şaraba karşı adeta dinsel bir saygı duymak ve sanki onu Avrupa'nın henüz yapılmamış bayrağıymış gibi kutsal saymak zorunluluğunu duyarlar.

İşte size ilgi çekici ve aristokratik, ama pek de adil olmayan bir imaj! Barzini, Amerika ve Avustralya gibi uzak kıtalarda da artık kaliteli şaraplar yapıldığını istemeye istemeye kabul ediyor. Ne var ki, sorun, Avrupa anbarından ihraç edilmiş şarabın – eski kıtadan alınmış belli ahlaki ve felsefi değerler kadar – kolaylıkla benimsenip, itibar görmemesindedir. Ayrıca, Barzini kıtanın bugünkü şarap üreticilerinin kullandıkları usüllere ne diyecektir? İmalatta kullanılan zehirli maddeleri bir yana bırakalım, şarabın içine yasal olarak konulan kimyasal maddeler, yazarın Avrupa'daki bu en büyük çekicilik için söylediği şairane sözleri silip götürmüyor mu? Bugünkü bir örnek şarap imalatı, Barzini'nin şarap yapımının sırları üzerine yazdıklarıyla hiç de bağdaşmıyor. Pek açıktır ki, yazarın konumu, gerçeği arama tutkusundan çok, Avrupa ben-merkezciliğinin dile getirilmesi olmuş. Daha önce İsveçlilerin ve Britanyalıların "Avrupalı" olana karşı belirli

arts of the vintner unchanged in spite of the scientific and convenient instruments invented to ease his work. Even, the European countries that do not produce wine, or produce little in good years, the Germans, the Dutch, the Belgians, the Scandinavians, the Irish, feel compelled to show an almost religious respect for it, as if they too recognized it as one of our sacred symbols, as sacred as the flag of Europe that nobody has yet bothered to invent.

An appealing and aristocratic image, but hardly fair. Barzini does, however, make the reluctant admission that even distant continents such as the two Americas and Australia are nowadays capable of producing a decent wine. But the question is rather whether exported European stock – like certain moral and philosophical values from the old continent – might not more easily take root and thrive on the other side of the ocean. And what would Barzini have made of the new methods used by continental wine producers today? The frequent use of legal chemical additives in wine-making – not to speak of downright poisonous substances added on the sly – have clearly robbed his poetic metaphor for Europe of most of its charm. Today's quest for uniform products has not dealt kindly with Barzini's comments on the secrets of wine.

Obviously his position should be seen as an expression of European self-centeredness rather than as a passion for truth. It is this kind of continental arrogance that is largely responsible or the psychological resistance which primarily the Swedes and the British have developed vis-a-vis that which is "European". The English have compensated by clinging to their native tradition of snobbery: their ideal of the gentleman, their self-absorption, their notion of taste and style, and their propensity for understatement.

The Swedes, who have had less sophisticated resources at their disposal, have countered with an inverted snobbishness, a sullen resignation in the face of continental glibness. They have – as have the English – repeatedly debated the question of a